

KOMMUN- OCH LANDSTINGS DAGARNA

Sammanfattning

Inledning

Under Piratpartiets Kommun- och Landstingsdagar i Uppsala den 4-6 februari kom deltagarna fram till en massa olika saker angående mjukvarupolitik. Många intressanta frågeställningar väcktes, och man kom överrens om många bra strategier. Det här dokumentet sammanfattar allt som sades under helgen.

Vad vill vi i mjukvarupolitiken?

Att direkt satsa på en helomfattande övergång från proprietär till fri mjukvara i alla datorer och datasystem som kommuner och landsting administrerar är i dagsläget opraktiskt. Däremot kan vi genom att få inflytande i flera kommuner försöka ordna samarbeten mellan flera kommuner att *gemensamt upphandla system utvecklade i öppen källkod*. På sikt bör det vara krav på öppen källkod för alla program som levereras till kommuner och landsting. All information som kommunen publiceras skall *publiceras enligt öppen internationell standard*, vilket innebär att kommunens medborgare ska kunna ta del av information via webben och via dokument utan att tvingas köpa en speciell programvara för detta. Vid upphandling av t.ex. mobiltelefon ska man välja telefoner som följer öppen standard.

Eftersom vi inser att en övergång till öppen mjukvara kan ta tid vill vi *främja öppna standarder* och öppna format för kommunikation mellan olika system - som var för sig kan bygga på antingen öppen eller proprietär mjukvara - i syfte att undvika inlåsnings effekter tills den proprietära programvaran är utbytbar.

Det finns flera specifika områden där man kan börja med att byta ut de proprietära systemen mot öppen mjukvara. *Skolorna* är ett sådant område. Vi tror på en synbar skillnad för många medborgare – bland lärare, elever, föräldrar och andra - när skolorna börjar använda öppen mjukvara, och satsningen kan ge en hävstångseffekt när de unga växer upp med kunskaper om öppen mjukvara och när föräldrar märker av det. Öppen programvara bör användas i så gott som all skolverksamhet, då den uppmuntrar elever att bli mer innovativa och sparar kostnader. Vi ser också en fördel med att intresserade elever har bättre tillfällen att lära sig hur mjukvaran de använder fungerar.

Databaser - som till exempel journalsystem eller pensionssystem är också en del av offentlig verksamhet där vi tror att öppen mjukvara skulle göra en oerhört stor kvalitetsmässig skillnad. Ett problem är dock att det är en del av verksamheten som inte är särskilt synlig. I de fall det går utan att bryta sekretess eller skada integritet bör man även databassystemen möjliggöra för medborgarna att ta del av rådata som är i deras intressen.

Att bibliotekens *”utlåning” av digitala böcker* ofta sker genom proprietär tredjepartsmjukvara är problematiskt, då biblioteken förlorar kontrollen över hur mjukvaran fungerar och vilka villkor som gäller för användandet av mjukvaran.

Vi föreslår en *e-myndighet* som kan agera rådgivande och samordnande för kommunernas och landstingens öppna mjukvarusatsningar.

Vi vill kunna garantera att programmen är effektiva och säkra. *Med proprietär mjukvara från ett externt företag finns det inget sätt att veta hur säkra de är, eftersom vi inte kan studera hur programmen fungerar.* Vi vill inte att externa företag äger koden till mjukvaran istället för den

offentliga verksamheten eller allmänheten. Om vi motverkar det kan vi även efter att vi köpt eller utvecklat mjukvaran anpassa den till framtida och nutida behov. Vi vill inte behöva vara *låsta vid ett företag*.

Det är också viktigt att inte uppfinna hjulet igen gång på gång. När vi utvecklat ett system till en del av en offentlig verksamhet vill vi kunna *sprida vidare mjukvaran* och vidareutveckla den så att den kan användas i andra kommuner, andra län och andra verksamheter. Vi tror att kommuner kan spara mycket pengar i utvecklingskostnader genom att samarbeta i öppna projekt när de behöver ny mjukvara.

Vi vill också att kommuner och landsting ska försäkra sig om att man äger och har full tillgång till den rådata man producerar, och att dessa presenteras för invånarna i öppna standarder.

I *offentliga upphandlingar ska öppen mjukvara främjas*, förslagsvis genom ett "poängsystem" vid upphandlingen som gör att man inte bara tar hänsyn till pris, utan även tar hänsyn till faktorer som öppenhet. Ett annat sätt att stödja användningen av öppen mjukvara är att de verksamheter som behöver proprietär mjukvara behöver motivera det. Vid offentliga verksamheter bör man ha en inköspolicy. Graden av användande av öppen programvara i olika verksamheter kan mätas och stödjas i högre grad än de verksamheter som använder mycket proprietär programvara.

Vi vill främja användningen av *elektronisk dokumenthantering med öppna format*, dels mellan myndigheterna inbördes, dels mellan myndigheter och privata motparter såsom tjänsteleverantörer. Vi vill att man i största möjliga utsträckning använder öppna format och kommunikationsprotokoll för att förhindra inlåsnings effekter och möjliggöra konkurrens. Enskilda som begär ut allmänna handlingar skall i första hand erbjudas att få dem i elektronisk form, även när det inte finns lagkrav på detta. Krav på att ge enskilda motsvarande tillgång till information från privata aktörer som utför uppdrag åt myndigheten kan skrivas in i avtalen med dessa. Helst ser vi att medborgarnas littång till information i öppna format garanteras i lag.

Förutom främjandet av öppen mjukvara vill vi att beslut i mjukvarufrågor ska fattas utifrån tre generella kriterier: Största möjliga hänsyn till den personliga integriteten, effektivast möjliga genomförande av ålagda uppdrag, samt lägsta möjliga kostnad. Vi tror att öppen mjukvara kan vara en starkt bidragande faktor till att uppfylla alla tre kriterier.

Hur argumenterar vi för vår mjukvarupolitik utåt?

Tillgänglighet, integritet, säkerhet – De tre faktorerna är väldigt mycket lättare att förbättra och säkerställa när man använder öppen mjukvara. Vi vill kunna garantera våra medborgare att IT-systemen fungerar, och att IT-systemen inte läcker känslig information.

Hållbarhetsperspektiv och framtidstänkade – Öppen mjukvara är inte bara bra när den köpt in, utan det är en resurs som kan användas i framtida utvecklande också. Man behöver inte börja om varje gång man ska utveckla mjukvara.

Gör IT enklare – Med öppen mjukvara är man fri att anpassa programmen hur mycket man vill till specifika personer eller verksamheter som använder dem. På det sättet försvinner mycket av mjukvaruproblemen på individnivå, och anställda kan istället fokusera på sin kärnverksamhet.

Granskning – Vi vill att medborgarna ska kunna granska den offentliga verksamheten. Mjukvaran idag fungerar som svarta lådor som medborgarna inte har insyn i.

Skattepengar ska i högsta möjliga mån gå tillbaka till medborgarna. Det är fullt möjligt att sluta betala pengar till kommersiella företag som behåller källkoden till mjukvaran den säljer och istället utveckla programvara där verksamheten som utvecklat eller köpt koden har fulla rättigheter att granska och vidareutveckla källkoden.

Vad som ska tänkas på är att begreppet “mjukvara” är alldeles för abstrakt för många väljare för att de ska motivera ett politiskt ställningstagande. Var konkret – visa hur valet av teknisk plattform och utbytt mjukvara påverkar enskildas vardag.

Hur driver vi vår mjukvarupolitik i parlamenten?

Ekonomi – I nämnder, förvaltningar och bland tjänstemän brukar det vara viktigt att argumentera utifrån besparingar. Ekonomi bör vara det primära argumentet och det är i utredandet av de ekonomiska aspekterna som vi bör lägga våra krafter.

Vi bör *tänka på vilket parti vi talar med*. Att anpassa argumenten efter målgruppens ideologi är väldigt viktigt när man ska övertyga dem. Att ha organisationer och medborgare bakom sig är viktigt. Kan man få lärare att klaga? Kan man få medborgare att skicka in klagomålsbrev? Kan man få stöd från förvaltningar? Bygg även allianser i andra partier. Unga politiker?

Ha koll på när beslut bör tas. När behöver mjukvara bytas ut? När behöver den köpas in? När behöver man då besluta om att beställa den? När ska beslutsunderlagets börja utredas? Var noggrann med hur beslutsdirektiv är, så att kraven inte gås runt eller ignoreras.

Genom att man kan specialisera programmen i högre grad kan man minimera IT-strulet och därmed höja arbetstiden för tjänstemän och politiker.

Genom att kräva att företagen vid offentliga upphandlingar arbetar med öppen mjukvara finns det större möjligheter för öppenhet och granskning i deras arbete.